

MIKÓ ESZTER – KALMÁR ERIKA – HORNYÁK EDINA

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE ÉS BURGENLAND TÖRTÉNETE,

jelenkori gazdaságának és társadalmának összehasonlítása

Absztrakt

Az Osztrák–Magyar Monarchia korában a mai Magyarország és Ausztria területének gazdasága virágzott. A 19. század végén, 20. század elején a Monarchia csatlakozott a világkereskedelelemhez, a virágzó időszaknak csak az I. világháború és az azt lezáró békek vetettek véget. A Monarchiát szétdarabolták, gazdasága összeomlott. A két világháború között mind Ausztria, mind pedig Magyarország is a gazdaság helyreállításáért, valamint a szegénység megszüntetéséért küzdött. A II. világháború után Magyarország szovjet megszállás alá került 1989-ig, Ausztria viszont 1955 után teljesen felszabadult, független állam lett és elindult a fejlődés útján.

Az I. világháborúig Burgenland, és Magyarország nyugati megyéi, köztük Győr-Moson-Sopron megye egy gazdasági terület volt. A világháború után e két terület kettészakadt, Burgenland Ausztria, Győr-Moson-Sopron megye Magyarország része lett. Ekkortól kezdve ezen területek gazdasága, ipara, és infrastruktúrája teljesen eltérő fejlődésnek indult és különböző fejlődési utakat jártak be. A két terület együttes fejlesztése az csak 1980-as években kezdődött meg, mely az Európai Unióhoz való csatlakozás után erősödött fel. A két térség közel 70 éves eltérő fejlődésének köszönhetően mára eltérő gazdasági, településszerkezeti, demográfiai és migrációs tényezők jellemzik. E tanulmány célja, a két térség jelenkori gazdasági helyzetének bemutatása. A tanulmány bemutatja a Monarchia korában Ausztria és Magyarország gazdasági fejlődését, majd az I. világháborút lezáró béketárgyalásoktól a két ország eltérő gazdasági fejlődésének okát és folyamatát. A tanulmány végén bemutatásra kerülnek Burgenland és Győr-Moson-Sopron megye jelenkori gazdasági és társadalmi tényezői, és főbb problémái.

Kulcsszavak: monarchia, Burgenland, Győr-Moson-Sopron megye, gazdaság

Abstract

History of Győr-Moson-Sopron County and Burgenland, contemporary economy and society in comparison

Keywords: monarchy, Burgenland, Győr-Moson-Sopron county, economy

Bevezetés

Az Osztrák–Magyar Monarchia létrejöttével Magyarország és Ausztria gazdasága, társadalma, és infrastruktúrája összefonódott és jelentősen függött egymástól. Az I. világháborút lezáró béketárgyalások során a Monarchiát szétdarabolták, gazdasága és infrastruktúrája széthullott. Ekkor jött létre Burgenland, Ausztria legkisebb és legkeletibb tartománya. A magyar és osztrák területek ezután külön fejlődési utat jártak be. A II. világháború követően egészen 1989-ig, a keleti tömb összeomlásáig teljesen elszigetelődtek egymástól. A vasfüggöny leomlása után a két térség gazdasági együttműködése újraindult, majd Magyarország 2004-es Európai Unióhoz való csatlakozása után tovább erősödött.

Napjainkban Ausztriában a legnagyobb közigazgatási egységek a tartományok. Az ország kilenc tartományra (Bundesland) tagozódik, amelyek nagyfokú önállósággal bírnak. Mindegyik rendelkezik ún. „fővárossal”, tartományi székhellyel, amely a tartományi parlament székhelye is egyben.

Ma Magyarország területe a főváros mellett 19 megyére oszlik, amelyek Magyarország legnagyobb közigazgatási egységei. Az önkormányzati törvény a megyék szerepét átalakította, kiemelt szerepük a területfejlesztésben van, a megyék közreműködnek az Európai Unió 2014–2020 közötti programciklus területi alapú fejlesztéseinek megtervezésében.

A tanulmányban vizsgált két térség, Burgenland és Győr-Moson-Sopron megye gazdasági és társadalmi jellemzőiben jelentős különbségek tapasztalhatók. Burgenlandra az egy-két ezer fős falvak és a kisvárosok jellemzőek, míg Győr-Moson-Sopron megye „kistelepülésszerű”, mivel 99 település 1.000 fő alatti és csak hét 5.000 feletti, de nem aprófalvas, mivel 500 fő alatti település 52 darab van és mindössze hat településen laknak száznál kevesebben. Differenciált a településméret eloszlása a megyében, a Csorna-Kapuvár vonaltól délre eső területen sorakozik az 1.000 fő alatti települések háromnegyede. Az északi részen ellenben a települések zöme 2000 fő feletti” (Győr-Moson-Sopron megye Területfejlesztési Konceptiója). A lakosság gazdasági és életkörülményei Burgenlandban jóval magasabbak, mint a Győr-Moson-Sopron megyében, ez a magyarázata annak, hogy a megyéből Burgenlandba átjáró dolgozók aránya igen magas. Ezen kapcsolat kedvezően hat Burgenland gazdaságára. Érdekességként hat ezen tényezők ismerete mellett, hogy míg Győr-Moson-Sopron megye Budapest mellett Magyarország legkedvezőbb gazdasági feltételekkel rendelkező területe, addig Burgenland Ausztria legelmaradottabb tartománya. Magyarországon belül viszont az tapasztalható, hogy sokan költöznek a keleti országrészről a nyugati országhatár mellé. Magyarországról ugyanakkor megfigyelhető az is, hogy a jobb Nyugat-Európai életkörülmények és ma-

gasabb munkabérek miatt egyre többen költöznek végleges letelepedési szándékkal külföldre. Burgenlandra sokkal inkább a belső, tartományon belüli, illetve a fővárosba irányuló migráció a jellemző. A kisebb falvakról az emberek a több munkalehetőséget nyújtó nagyobb falvakba, városba vándorolnak.

A közös történelmi múlt

Az Osztrák–Magyar Monarchia

Az Osztrák–Magyar Monarchia az 1867. július 28-án aláírt kiegyezés, azaz az 1867:XII. tc életbelépésével jött létre. Az Osztrák–Magyar Monarchia 1867–1918 között fennálló dualista államrendszer, államszövetség volt, mely az Osztrák Birodalom és Magyarország között jött létre. A két országnak egy közös uralkodója volt, aki együtt igazgatta a két ország külügyét, hadügyét és pénzügyeit. A két ország vámunióban és gazdasági unióban állt egymással. A közös monarchia az uralkodóra, a külügyminiszterre és a hadügyminiszterre korlátozódott. Nem volt közös miniszterelnök, ahogy közös kormány sem (Taylor, 1998).

A Monarchia gazdaságában a különböző országrészek különböző gazdasági szerepeket töltöttek be. Magyarország vált a Monarchia elsődleges élelmiszerellátójává, míg a cseh területeken az iparnak volt jelentős szerepe. Ausztria és azon belül is Bécs volt a Monarchia közigazgatási központja. A Monarchia gazdaságának fejlődésében jelentős szerepet játszott a vasúthálózat és a közlekedés fejlődése, hatására a Monarchia csatlakozott a világgazdasághoz. A Monarchiát egyetlen egységes piaccá formálták, a belső, közös piac védelmére koncentrálnak a külső importot korlátozó külső vámrendszert dolgoztak ki (Szakács, 2000).

Magyarországon a mezőgazdaságban a Kiegyezést követően Ausztriához hasonlóan tőkés rendszer alakult ki, és a vasút és közlekedés fejlődésének hatására a mezőgazdasági kiviteli képesség jelentősen megnövekedett. Az osztrák ipar már a kiegyezés előtt is jelentős volt, ugyanakkor Magyarországon a kiegyezés után az ipar is jelentős fejlődésnek indult, a termelésben modern technikákat kezdtek el alkalmazni, illetve számos húzóágazatban is nemzetközi sikereket értek el. Magyarországon a malomiparban és a gépiparban volt jelentős növekedés. Magyarország az ipari fejlődés ellenére továbbra is elsősorban mezőgazdasági, míg Ausztria ipari ország marad (Szakács, 2000; Katus, 2012).

A Monarchia soknemzetiségű állam volt, jelentős volt a különböző nemzetek, etnikumok aránya, mely az I. világháború utáni felosztás bizonyos fokú alapját is képezte.

1. táblázat: Az Osztrák–Magyar Monarchia lakosságának összetétele 1910-ben:

Nemzetiség	millió fő	össznépesség%-a
Németek	12,0	23
Magyarok	10,0	19
Románok	3,0	6
Szlávok	23,5	45
Egyéb	2,5	5

Forrás: Taylor, 1998

Az 1800-as években egészen, 1914-ig az I. világháború kitöréséig az Európára jellemző hatalmas migrációs hullám a Monarchiát is jelentősen érintette. A kivándorlás okai gazdasági és szociális okok voltak (Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, 1918). 1860–1920 között a körülbelül 4 millió ember hagyta el a Monarchia területét és vándorolt ki elsősorban az Amerikai Egyesült Államokba (Amerikai Egyesült Államok bevándorlási évkönyv, 2014).

A Monarchiára nemcsak a nemzetközi, hanem a belső migrációs is jellemző volt 1850–1914 között. A népesség fő vándorlására a falvakból a városok felé tartó migráció volt a jellemző, melynek oka biztosabb munkalehetőség, a jobb élet reménye. A vándorlás a gazdaságilag fejletlenebb régiókból az iparosodottabb régiók felé irányult (Estók, 2004).

Az I. világháborút lezáró versailles-i békeszerződés megszüntette a korábbi Osztrák–Magyar Monarchiát. A régi birodalmat a szövetségesek feldarabolták, helyette új országok jöttek létre. Ekkortól kezdve Magyarország és Ausztria gazdasága teljesen elszakadt egymástól. Mind a két ország gazdaságában válság tört ki a felbomlás és a háborús veszteségek hatására (Szakács, 2000).

Magyarország gazdasági fejlődése az I. világháborútól napjainkig

Magyarországon az I. világháború után visszaesett a gyári termelés, a közlekedés akadózott, elemi feltételek hiányoztak a termelés fenntartásához. A katonák leszerelése, és a gyárak működési zavara megnövelte a munkanélküliséget. A mezőgazdasági termelés a háború előtti mennyiség közel felére csökkent (Szakács, 2000, Szávai 2004).

Magyarország 1920. június 04-én írta alá a békeszerződést és ezzel elfogadták az ország feldarabolását. Ekkor, az elszakított területekről, sokan a csonka Magyarországra költöztek át, míg körülbelül 340 ezer ember elhagyta az akkori Magyarországot (Bódi, 2008).

Az ország szétdarabolásának jelentős gazdasági hatásai voltak. A mezőgazdaság és ipari termelés a háború előtti időszak harmadára esett vissza. Ennek egyik oka, hogy az ország korábbi hagyományos gazdasági rendje felbomlott. Az erdőségek és a nyersanyag-lelőhelyek az elcsatolt területekhez kerültek, a feldolgozó ipar ugyanakkor Magyarország területén maradt. Az elcsatolás hatására szétszakadt a vasút- és úthálózat, és a korábban jól működő városhálózatok rendszere is szétbomlott (Szakács, 2000).

Az új vezetés első lépése volt a földreform bevezetése, melynek során 425 ezer család jutott földhöz. További lépés volt a gazdaság stabilizálása, az infláció megállítása és a pengő bevezetése. Az 1929–33-as gazdasági világválság elsősorban a mezőgazdaságot érintette jelentősen Magyarországon, mivel a válság hatására a mezőgazdasági exportpiacok lezárultak. Jelentősen megnőtt a munkanélküliek száma, a bérek csökkentek. Az 1930-as évek második felére már fellendülés volt a jellemző. Az 1938-ban bejelentett fegyverkezési program magával hozta az ipar és a mezőgazdaság fellendülését (Szakács, 2000).

A II. világháború alatt az infláció kézben tartására, továbbá a háború hatására beszolgáltatási és jegyrendszer került bevezetésre. A hiánygazdaság csak 1943–44-ben érte el az országot, ettől kezdve viszont fokozatosan erősödött. A háború után az ország gazdasága, ipara és gyárai romokban álltak, a nemzeti vagyon 40%-a pusztult el. Az ország az államháztartási csőd szélén állt. Az országnak 300 millió dollár jóvátételt kellett fizetnie, további 200 millió dollár adóssága volt, amivel Németországnak tartozott, ezenkívül 360 millió dollár egyéb jóvátételt kellett fizetnie. A gazdaságra a háború után a hiperinfláció volt a jellemző. Az első nagyobb gazdasági intézkedés a II. világháború után az 1945-ös földreform volt. Ekkor megszüntették a régi közép- és nagybirtokokat és ezzel megszünt a korábbi közép- és nagybirtokos osztály is. Ez a falusi társadalomban is nagy változást hozott. A nincstelenek aránya csökkent, míg az önálló kistermelők aránya 47%-ról 80%-ra nőtt. Az iparban az állami beavatkozás és irányítás jegyében indult meg a nyersanyag- és energiagazdálkodás. 1946-ban a szénbányákat és a négy legnagyobb nehézipari üzemet is államosították. 1947-ben a nagybankokat és tőkeérdekeltségeiket, 1948-ban a 100-nál több munkást foglalkoztató vállalatokat is államosították (Szakács, 2000).

A II. világháború után az I. világháborúhoz hasonlóan jelentős migráció alakult ki, melynek jelentős része kényszer migráció volt. Körülbelül 115 ezer zsidó származású személy vándorolt el Izraelbe, továbbá 200 ezer német származású magyar állampolgár kényszerült elhagyni az országot. Az 1945-ös cseh Kassai kormányprogram hatására 40 ezer magyar nemzetiségű menekült át Magyarországra (Pándi, 1995). A csehszlovák kormány és Magyarország között létrejött lakosságcsere következtében becslések

szerint körülbelül 200 ezer magyar származású, ugyanennyi cseh és szlovák nemzetiségű hagyta el az országot. Az 1947-es párizsi békét követően pedig újabb 400 ezer magyar költözött vissza a régi trianoni határ mögé (Bódi, 2008).

A magyar politikában ez idő tájt, akárcsak a többi Közép-Kelet Európai országban, a II. világháború után szocialista egypártrendszer került bevezetésre, ami jelentős hatást gyakorolt az ország gazdaságára és társadalmára is. A mezőgazdaságban megjelent a beszolgáltatási rendszer. Ezzel jelentősen lecsökkent a szabad kereskedelem és a paraszti felhalmozás lehetősége, a parasztok adóterhei folyamatosan nőttek. Az országot egyre nehezebb, majd szinte lehetetlen volt elhagyni akár legális, akár illegális módon (Szakács, 2000).

1947–1949 között hároméves, majd 1950-től ötéves tervek alapján irányították az ország gazdaságát. A tervek hatására azonban aránytalanság alakult ki a gazdaságban az ipar javára. A parasztokat termelőszövetkezetekbe kényszerítették be, ezzel elveszítették földjeiket. Az ipar és a mezőgazdaság ilyen arányú átalakítása hiánytermeléshez vezetett. A válság az 1956-os forradalomban csúcson esett ki (Szakács, 2000). 1956 ősze és 1957 tavasza között a forradalom és az azt követő megtorlások hatására a becslések szerint mintegy 200 ezer fő hagyta el az országot, akiknek a többsége fiatal volt (Bódi, 2008).

Bár a forradalmat leverték, ennek ellenére némi változást sikerült elérni. A párt

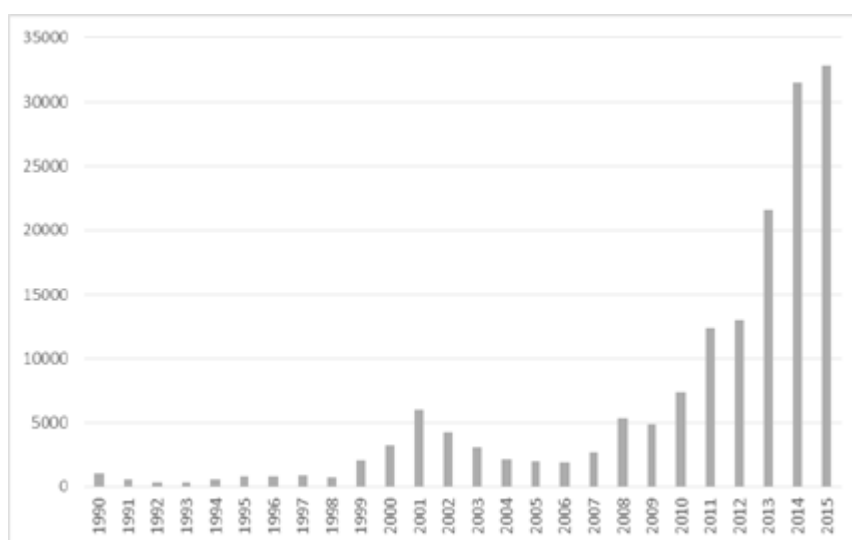
a gazdaságban reformokat vezetett be, és igyekezett a mezőgazdaságot és az ipart egyensúlyba hozni, az életszínvonalat emelni. Ennek ellenére az 1958–1964 közötti tervidőszakban ismét az ipar kapott nagyobb hangsúlyt. 1961-re minden parasztot bekényszerítettek a termelőszövetkezetekbe, ugyanakkor engedélyezték számukra a háztáji művelést. A szocialista időszakban a gazdasági beruházások fő forrását a hitelek adták, melyek hatására 1979-ben Magyarország is adósságcsapdába került. Az ország az államadósságot már csak újabb hitelekkel tudta kifizetni. Magyarország 1982-ben belépett a Nemzetközi Valutalapba és a Világbankba, mely szervezetektől újabb hiteleket vett föl, a hitelek hatására nőttek az árak, az életszínvonal csökkent. 1987-ben új adórendszer – az általános forgalmi adó, a személyi jövedelemadó – került bevezetésre. A rendszerváltozás előszeleként pedig megkezdődtek a privatizációs folyamatok is (Szakács, 2000).

A szocialista időszak alatt alacsony volt a külföldre irányuló migráció, de jelentős volt az országon belüli migráció aránya. A lakosság a falvakból a városokba, a mezőgazdasági térségekből a gazdaságilag fejlettebb vidékekre, a kisebb településekből a nagyobbakba költözött át. A megyeszékhelyek, és nagyobb városok népessége jelentősen megnövekedett, a falvakban lakók száma csökkent. Jelentős volt a Budapestre és agglomerációjába letelepedés is (Dövényi, 2009).

A rendszerváltozás után Magyarországon a gyárak és a vállalatok műszaki-technikai színvonala jóval elmaradottabb volt nyugati társaikhoz képest. Sok vállalat elveszítette korábbi szovjet piacát, fejletlensége miatt pedig nem tudott a nyugati piacokra termelni, emiatt elveszítette vagyonát, és felszámolásra került (Szakács, 2000). A rendszerváltozáskor ezenfelül jelentős privatizációs folyamat alakult ki, melynek oka, hogy a hazai piacot a tőkehiány jellemezte emiatt, a rendszerváltáskor hazánk megnyitotta kapuit a nyugati tőke előtt, s Magyarországra szűk időn belül jelentős külföldi tőke áramlott be (Diczházi, 1997). A rendszerváltozás után a szegénység megháromszorozódott Magyarországon, a lakosság 60–70%-nak romlott az életszínvonala. 1989 és 1995 között az aktív keresők száma 4,9 milliőról 3,6 millióra esett vissza, a GDP pedig 18%-kal csökkent (Szakács, 2000). 1996-ban a gazdaság mélypontra jutott, majd ez követően bár lassan, de növekedésnek indult (Szakács, 2000). A KSH adatok alapján 1996-tól a GDP mértéke folyamatosan nő Magyarországon.

A 2008-as gazdasági világválság újabb csapást jelentett Magyarország számára. A KSH adatok alapján 2008-ban 7,8%-ról 2012-re 11%-ra nőtt a munkanélküliség. Az ipari termelésben, a mezőgazdaságban és a belkereskedelemben is hatalmas visszaesés volt tapasztalható (www.ksh.hu).

2008 után az uniós korlátok megszűnése, és a 2008-as válság hatására Magyarországon jelentősen megugrott a külföldre irányuló migráció. A KSH SEEMIG kutatása alapján kivándorlók elsősorban a fiatal korosztályba tartoznak, és magas iskolai végzettséggel rendelkeznek (www.ksh.hu).

1. ábra Magyarországról kivándorló magyar állampolgárok a magyar statisztikai hivatal adatai szerint 1990–2015

Forrás: Demográfiai évkönyvek, Gödri-Tóth, 2010, Statisztikai tükrök

A kivándorlás oka a nyugat-európai magasabb bérek, magasabb életszínvonal és biztosabb munkalehetőségek. A kivándorlók elsődleges célországa Németország, Nagy-Britannia, és Ausztria (német, brit és osztrák statisztikai és népszámlálási adatok, Eurostat adatok).

Ausztria gazdasági fejlődése az I. világháborútól napjainkig

A saint-germain-i békeszerződés hatalmas csapást jelentett Ausztria számára. Területei jelentős részét elveszítette, ugyanakkor Ausztria a békeszerződés során Magyarországtól megkapta a mai Burgenland területét és hozzávetőleg 250 ezer lakosát is. A korábbi gazdasági, ipari és mezőgazdasági területektől való elszakadás Ausztria számára hatalmas csapást jelentett. Az osztrák gazdaság súlyos szerkezeti problémákkal küzdött, hiányoztak az alapvető energiahordozók, mint a szén, a kőolaj, a benzin és a mezőgazdasági termékek (Németh, 2012). Ugyanakkor iparának nagy részét megtartotta, a mozdonygyártás 83%-a, a vagongyártás 74%-a, az erőgépgyártás 90%-a stb. Ausztria kezében maradt (Szávai, 2004).

1922-ban Ausztria hatalmas inflációs problémákkal küzdött, a középréteg elszegényedett. A kormány 1922-ben 650 millió korona kölcsönt kapott a Népszövetségtől annak fejében, ha 20 évre lemond a Németországgal kötendő Anschlussról. További feltétel volt, hogy 200 ezer állami alkalmazottat el kellett bocsátani, mely sú-

lyos politikai és szociális gondokat okozott, ugyanakkor gyakorlatilag mentesítették a jóvátételi fizetés alól. Ez fontos lépés volt a gazdaság stabilitásának irányába, de jelentős munkanélküliséget okozott (Kerekes, 1984). 1925-ben a népszövetségi kölcsön segítségével bevezették a Schillinget, mely stabil valutának bizonyult (Németh, 2012).

Az 1929-es gazdasági világválság az osztrák gazdaság számára újabb hatalmas csapást jelentett. A gazdasági nyomor és a politikai radikalizálódás folyamatos növekedett. 1938-ban bekövetkezett a német Anschluss, ezzel Ausztria német irányítás alatt bekapcsolódott a német hadiipari termelésbe. Iparát jelentősen modernizálták a németek (Németh, 2012).

A II. világháború alatt a szövetséges hatalmak megegyeztek abban, hogy Ausztria szuverenitását vissza kell állítani. A világháború után a szövetségesek az országot megszállási övezetekre osztották fel (Kerekes, 1984). A potsdami konferencián a szövetségesek megegyeztek abban, hogy minden német vagyona Ausztriában igényt tartanak. A szovjetek a megszállási övezetben e határozatból vezették le azon jogukat, hogy nyersanyagokat, még sértetlen gépeket és ipari létesítményeket leszereljék, és a Szovjetunióba szállítsák, vagy pedig Ausztriában hagyásuk fejében magas jóvátételt követeljenek (Németh, 2012).

Ausztria a Marshall-terv keretében körülbelül 1,5 milliárd dollár segélyhez jutott (Németh, 2012). A segély háromnegyed ré-

szét ez első évben az élelmiszerszállításra, később a hazai energiaforrások kiépítésére fordították (Lendvai, 2008).

A II. világháború után Ausztriában szociális partnerségi rendszert alakítottak ki, melynek célja a gazdasági és társadalmi problémák parlamenten kívüli rendezése volt. A szociális partnerségnek köszönhetően a belpolitikában nyugalom, a gazdaságban növekedés volt tapasztalható (Lendvai, 2008).

1955-ben Államszerződésben kimondták Ausztria szuverenitását. 1970 tavaszán kidolgozásra került a Modern Ausztria című komplex, nagyszabású reformterv, melynek célja a gazdasági növekedés fellendítése volt. A reform hatására az ország dinamikus fejlődésnek indult és a gazdasági növekedés már 1970-ben meghaladta a 8%-ot. 1971-ben jelentős szociális reform is bevezetésre került, melynek értelmében bevezetésre került a 40 órás munkahét, évi négy hét fizetett szabadság, családjogi és iskola-reformokat hajtottak végre (Németh, 2012).

Ausztria 1992-ben másfél százalékos reálnövekedést ért el, amely meghaladta az európai OECD államok átlagos egy százalékos növekedését. A GDP értéke ugyanebben az évben folyó áron névlegesen 2028,6 milliárd schillinget tett ki. 1992-ben az egy főre jutó havi jövedelem 24 715 schilling volt. A fogyasztási árak indexe 4,1%-kal, a bérszínvonal 5,6%-kal nőtt (Németh, 2012).

Az utóbbi évtizedben kivitelének 87%-a, behozatalának pedig 82%-a az Európai Unió országaiból származott. A munkanélküliek aránya az 1990-es évek első felében nem érte el a hat százalékot (Österreich Tatsachen und Zahlen 1998).

Ausztria 1995-ben csatlakozott az Európai Unióhoz. Ausztria gazdasági sikerét jól mutatja, hogy 2009-ben Ausztria egy főre jutó GDP-je 45 686 amerikai dollár volt, amellyel a 9. helyet foglalta el a világban (Németh, 2012).

Ausztriára alacsony migrációs szándék jellemző napjainkban, 2015-ben 21.202 fő kivándorlót tartottak számon, ugyanakkor az Ausztriába irányuló migráció igen jelentős, mind a Kelet-Közép Európai országokból, mind a többi kontinensről egyaránt (Osztrák Statisztikai Hivatal).

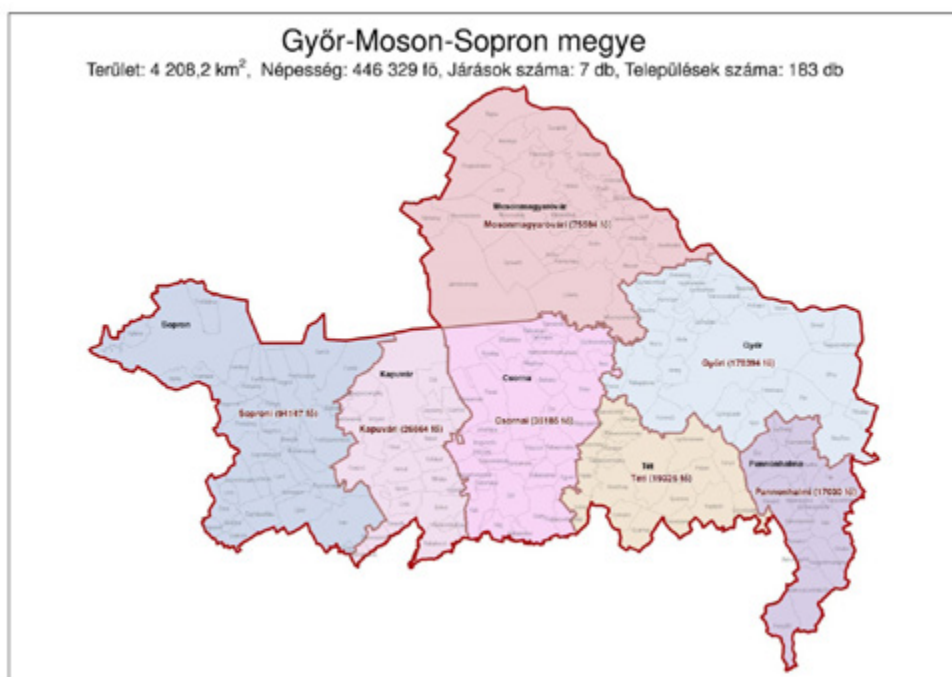
Győr-Moson-Sopron megye és Burgenland tartomány összehasonlító elemzése

Győr-Moson-Sopron megye – Vas és Zala megyével együtt – az I. világháborút lezáró békeszerződésig egy térséget alkotott Burgenlanddal. Az I. világháború után e két terület történelmi és gazdasági fejlődése eltérően alakult. Míg Győr-Moson-Sopron megye Magyarország legfejlettebb térsége, a belső migráció egyik fő célterülete a főváros mellett, ahol az országos átlag alatti a munkanélküliség és igen fejlett iparral rendelkezik, addig Burgenland Ausztria legelmaradottabb térsége, ahonnan a belső migráció

során elsősorban elvándorolnak az emberek, és ahol a társadalmi előregedés jelentős problémát okoz. Burgenland bár Ausztria legfejletlenebb térsége, mégis magasabb a bérszínvonal és az életszínvonal, emiatt vonzást jelent a magyar dolgozók számára. Elsősorban Győr-Moson-Sopron megyéből, de egész Magyarországról jelentős a gazdasági indíttatású kivándorlás. Ezzel szemben Burgenland elsősorban a belső migráció problematikájával küzd, amelynek során a Burgenlandból – mindenekelőtt a tartomány déli területeiről – elsősorban a jobb munkalehetőséget kínáló fővárosba, valamint a közeli városokba ingáznak a munkavállalók. A másik jelentős probléma a lakosság előregedése.

Földrajzi elhelyezkedés, településszerkezet:

Győr-Moson-Sopron megye Magyarország északnyugati részén helyezkedik el, északról Szlovákiával, nyugatról Ausztriával határos. A megyében két megyei jogú város található, Győr és Sopron. A megye 183 településéből 12 település város, a lakosság száma 452.638 fő, amely 60%-a városokban él. A városok mellett sokan laknak a városok melletti agglomerációs környezetben. A települések sűrűsége meghaladja az országos átlagot. A megye átlagos népsűrűsége 108 fő/km², de a népsűrűség a Győri járásban kiemelkedő (214 fő/km²), ezt követi a Soproni járás (115 fő/km²). A megye hét járásra tagozódik (1 ábra). (www.jarasinfo.hu)

2. ábra: Győr-Moson-Sopron megye településszerkezete

Forrás: <http://www.jaras.info.hu/jarasok-terkepe/jarasok-gyor-moson-sopron-megyeben> [letöltve:

2016. 08.21.]

Burgenland (2. ábra) Ausztria legkeletibb tartománya, a tartományi székhely Eisenstadt (magyar nevén Kismarton). Magyarországon kívül Szlovéniával és Szlovákiával határos. Területe 3962 km², Ausztria területének 4,7 százalékát alkotja. A tartomány lakóinak száma 291.023 fő, népsűrűség 73 fő/km². Burgenlandra jellemző a magas település-sűrűség és a falusias településhálózat, a települések nagyságukat tekintve túlnyomó részben ezer-kétezer fős falvak. A tartomány közigazgatásilag hét járásra és két megyei jogú városra oszlik. A tartományban 13 városi rangú település és 171 falu található.

3. ábra: Burgenland földrajzi elhelyezkedése, településszerkezete

Forrás: <https://www.svb.at/portal27/svbportal/services?viewmode=content&contentid=10007.719199>

(letöltés 2016.07.12.)

Településszerkezeti összetételben igen jelentős eltérés tapasztalható a két terület között. Míg Burgenlandra az egy-két ezer fős településszerkezet a jellemző és csupán Eisenstadt (Kismarton) lélekszáma haladja meg egyedül a tízezer főt, addig Győr-Moson-Sopron megyében öt olyan település is található, melynek lélekszáma tízezer fölött van, ebből két város lélekszáma az ötvenezer főt is meghaladja. Burgenlandban a lakosság jelentős része falvakban, Győr-Moson-Sopron megyében ugyanakkor városokban él. Győr-Moson-Sopron megyében az urbanizáció mértéke 60,1%, míg Burgenlandban csupán 22,5% (www.ksh.hu).

Demográfiai jellemzők

Mind Burgenland, mind Győr-Moson-Sopron megye esetében az élveszületések száma és a halálozások száma negatív népesedési folyamatokat mutatnak. Mind a két térségben a halálozás száma meghaladja a születések számát. Burgenlandban ugyanakkor a várható élettartam még mindig jelentősen magasabb, mint Győr-Moson-Sop-

ron megyében. A népesedés számának alakulására hatással van a belföldi és a nemzetközi vándorlás is. Burgenland vonzó a magyar munkavállalók számára, ugyanakkor Győr-Moson-Sopron megye a magyarországi belföldi vándorlók számára jelent vonzást pozitív gazdasági tényezőinek köszönhetően.

Magyarországon Győr-Moson-Sopron megye, köszönhetően a megye ipari fejlettségének, gazdasági szerkezeti összetételének, a nyugati határszél közelségének, az elmúlt években az országos tendenciával ellenkező demográfiai folyamatok zajlottak. A megye lakosság száma mérsékelten, de folyamatosan emelkedik. A megye lélekszáma 2015. január 1-jén 452.638 fő, és az elmúlt évtizedben folyamatosan növekedett (1. táblázat).

1. táblázat: Győr-Moson-Sopron megye lakónépességének alakulása 2008–2015 között

Győr-Moson-Sopron megye lakónépesség száma								
év	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
fő	444 384	447 033	448 435	449 967	451 827	448 312	450 318	452 638

Forrás: www.ksh.hu.

Burgenland lakossága 291.023 fő, ez az osztrák népesség 3,4%-a volt 2015-ben. 171 településén átlagosan 1686 lakó él, szemben az ausztriai 4086 fős átlaggal, emiatt az egy helysége jutó lélekszám Ausztria átlagának a felét sem éri el 2015-ben (Osztrák Statisztikai Hivatal).

Burgenlandban az átlagos élettartam a férfiaknál 7 évvel, a nőknél 4 évvel meghaladja a Győr-Moson-Sopron megyében élők átlagéletkorát (2. táblázat).

2. táblázat: Demográfiai adatok, 2014

Megnevezés	Burgenland	Győr-Moson-Sopron megye
Népesség (fő)	288.356	452.638
75 évnél idősebbek aránya (%)	10,3	7
Születéskor várható átlag életkor férfiaknál (év)	79,12	72,66
Születéskor várható átlag életkor nőknél (év)	83,34	79,36
Eltartottsági ráta (%)	68	61

Forrás: EuRégió számokban

Gazdasági jellemzők

Burgenland és Győr-Moson-Sopron megye gazdasági fejlettsége között jelentős eltérés alakult ki a történelem során, mely az Európai Unióhoz való csatlakozás ellenére sem csökkent jelentős. A 2008-as gazdasági világválság csak tovább súlyosbította Győr-Moson-Sopron megye elmaradottságát Burgenlandhoz viszonyítva. A válság hatására az ipari termelés és a beruházási hajlandóság csökkent, az építőipari megrendelések visszaestek. Burgenland eltérő gazdasági szerkezetének köszönhetően ugyanakkor könnyebben vészelte át a válságot. Az egyik kulcstényező volt, hogy Burgenlandban hat technológiai központot hoztak létre, melyek egy-egy terület fejlesztéséért voltak felelősök, továbbá a burgenlandi vállalkozások sokkal könnyebben alkalmazkodtak a változó körülményekhez. Míg a válság során Győr-Moson-Sopron megye GDP-je csökkent, addig Burgenland GDP-je további növekedést mutatott (Eu-régió számokban).

Mindezen folyamatok annak ellenére következtek be Győr-Moson-Sopron megyében, hogy a megye Magyarország legiparosodottabb régiói közé tartozik. 2016-ra Győr-Moson-Sopron megye gazdasága és ipara lassan kilábalta a válság okozta nehézségekből. A KSH adatai alapján a regisztrált vállalkozások száma 2016. márciusban már meghaladta a 71 ezret. 2014-ben már a GDP termelés jelentősen meghaladja az országos átlagot, és folyamatos emelkedést mutat. Míg az egy főre jutó GDP 2009-ben még csak 2741 ezer Ft volt egy főre vetítve, 2014-re már 3652 Ft volt. Győr-Moson-Sopron megye az egy főre jutó beruházások esetében meghaladta Budapestet is. 2016. I. negyedévében, az országos átlag 62 ezer Ft/fő-vel szemben a megyében 121 ezer Ft/fő volt az egy főre jutó beruházás mértéke (www.ksh.hu).

A legadóerősebb járás a megyében a győri, ezt követi a mosonmagyaróvári járás, és harmadik helyen a soproni járás áll. A győri járás első helye az egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem terén vélelmezhetően az Audi Hungária Motor Kft. és beszállítói körének erőteljesen növekedéséből adódik. (3. táblázat)

3. táblázat: Vállalkozások Győr-Moson-Sopron megyében járások szerint

Győr-Moson-Sopron megye	Egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem, ezer Ft	Regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra db	Ebből: társas vállalkozások száma ezer lakosra db
Csornai járás	1 578	193	25
Győri járás	2 020	164	62
Kapuvári járás	1 474	156	27
Mosonmagyaróvári járás	1 712	129	41
Pannonhalmi járás	1 635	133	27
Soproni járás	1 693	148	50
Téti járás	1 604	130	23
Összesen	1 811	154	49

Forrás: <http://www.jaras.info.hu> alapján saját szerkesztés

A megyére jellemző a tudásintenzív iparágak és szolgáltatások egyre erősebb jelenléte, folyamatosan növekvő hozzáadott értéke.

A megyében található két nagy egyetem, a soproni székhelyű Nyugat-magyarországi Egyetem és a győri Széchenyi István Egyetem, jelentős szerepet vállal a magasabb kvalifikációval rendelkező szakemberek képzésében. A képzésen túlmenően az egyetemek a kutatás-fejlesztésben is szerepet vállalnak, együttműködnek a térség kiemelkedő jelentőségű vállalataival. Az egyetemek és vállalkozások együttműködésének sorából kiemelkedő a Széchenyi István Egyetem és az Audi együttműködése. Emellett azonban meg kell említeni azt is, hogy több külföldi székhelyű vállalkozás Magyarországra telepített gyártóegységénél az összeszerelő tevékenység dominál, ami kevés hozzáadott értéket tartalmaz (Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv Győr-Moson-Sopron Megye 2013–2018).

Annak ellenére, hogy a Burgenland Ausztria legelmaradottabb tartománya, az egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritása 23,300 volt a Győr-Moson-Sopron megyei 21.332-vel szemben (www.ksh.hu). Munkalehetőség hiánya miatt számos burgenlandi munkavállaló ingázásra kényszerül. Az Európai Unió keleti bővítése, valamint az EU-s támogatások kedvezően hatottak a tartomány gazdasági fejlődésére, ennek következtében a munkalehetőségek száma az utóbbi években lassú emelkedésnek indult. A vállalko-

zások száma 2014-ben 3,601 volt, mely jelentősen elmarad Győr-Moson-Sopron megyétől. Turizmus területén ugyanakkor sokkal nagyobb forgalmat tud felmutatni, mint Győr-Moson-Sopron megye, ahol 2014-ben összesen 554.716 fő vendég volt, addig Burgenlandban 960.686 fő érkezett (Eu-régió számokban).

A közutak állapota Burgenlandban sokkal jobb, mint Győr-Moson-Sopron megyében. Burgenland területe bár közel 300 km²-rel kisebb, mint Győr-Moson-Sopron megye területe, mégis több közúttal rendelkezik, melyből több mint 500 km-rel több az elsőrendű utak hossza, az autópályák hossza tekintve pedig csupán 14 km-rel rendelkezik többel Győr-Moson-Sopron megye (www.ksh.hu).

A Burgenland tartomány északi részein létrejött ipari központok, Bécs közelsége, valamint a kitűnő közlekedési hálózat vonzóak a lakosság számára, így az északi területekről kisebb mértékű az elvándorlás, mint a tartomány déli területeiről.

Munkaerő-piaci jellemzők

A munkaképes korú lakosság jelentős hatást gyakorol adott térség gazdaságára és fejlődésére egyaránt. A 2008-as gazdasági világválság mind a két terület munkaerőpiacára hatással volt, de Burgenlandot kevésbé sújtotta, mint Győr-Moson-Sopron megyét.

2014-ben a foglalkoztatottak arányában a 15-64 évesek korosztály között jelentős eltérés nem volt. Győr-Moson-Sopron megyében ezen korosztályban 67,2%, míg Burgenlandban 69,8% volt a foglalkoztatottsági ráta. Érdekes tényező, hogy 2014-ben a munkanélküliségi ráta Győr-Moson-Sopron megyében 3%, Burgenlandban 4,8% volt. Korábban 2011-ben, a válság közepén a Győr-Moson-Sopron megyei munkanélküliségi ráta még jelentősen meghaladta Burgenlandét (4. táblázat) (www.ksh.hu).

4. táblázat: Munkaerő-piaci adatok, 2014

	Győr-Moson-Sopron Megye	Burgenland
Foglalkoztatottak száma (ezer fő)	205,7	133,7
Munkanélküliségi ráta (%)	3	4,8
Foglalkoztatási ráta (%)	67,2	69,8

Forrás: www.ksh.hu

Burgenland tartomány esetében a legtöbben az iparban, építőiparban, illetve a közigazgatás, oktatás, humán-egészségügyi ellátás területén dolgoznak, addig Győr-Mo-

son-Sopron megyében kiemelkedő az iparban, azon belül is a feldolgozóiparban dolgozók aránya (5. táblázat).

5. táblázat: Adott ágazatokban foglalkoztatottak aránya

Megnevezés	Burgenland	Győr-Moson-Sopron megye
Ipar, építőipar (%)	26,2	41,8
ezen belül feldolgozóipar (%)	13,2	32
Közigazgatás, oktatás, humán-egészségügy (%)	24,9	15,8
Kereskedelem, gépjárműjavítás (%)	15,3	13

Forrás: EuRégió számokban

A KSH és Munkaügyi központ adatai alapján Győr-Moson-Sopron megyében nagy munkaerőhiány mutatkozik kvalifikált szakmunkásokból (pl. gépipari szerszámgyártók, minőségi hegesztő, CNC gépkezelő) és a gépiparhoz, gépjárműgyártáshoz kapcsolódóan például gépészmérnökökből, villamosmérnökökből, minőségbiztosítási mérnökökből. A hiányszakmák jelzik a megyében folyó, magas szinten működő gépjárműgyártást. Az Audi Hungária Motor Kft. foglalkoztatott létszáma elérte a 13.500 főt és a diesel motorok körül kialakult válság ellenére is folyamatos a termelés növekedése és munkaerő felvétele. A megyében álláskeresőik közül mindössze 0,6% az, aki egy évnél hosszabb ideje keres munkát. (Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv Győr-Moson-Sopron Megye 2013–2018).

Migrációs jellemzők

A migráció kérdésköre mind a két területet jelentősen érinti. Győr-Moson-Sopron megye esetében egyszerre beszélhetünk pozitív hatásokkal járó belföldi vándorlásról, hiszen jelentős az ország többi részéről idetelepülők aránya, ugyanakkor a nemzetközi migráció esetében negatív hatások érik a megyét. Jelentős a külföldre tartósan kivándorlók és a napi szinten külföldre ingázó aránya is (6. táblázat). Burgenland esetében a belső migráció okoz gondot, a nemzetközi kivándorlás nem érinti jelentősen a térséget. Burgenland aprófalvas szerkezete és csupán egy nagyobb városa miatt jelentős belső vándorlási problémákkal küzd. A falvakban élők a többi tartomány nagyvárosaiban, vagy a fővárosban keresnek maguknak munkát, emiatt a Burgenlandban élők átlagéletkora egyre magasabb, a tartomány az elvándorlás miatt az öregedő társadalom problémájával küzd.

6. táblázat: Népmozgalom – vándorlási adatok Győr-Moson-Sopron megyében
év/fő

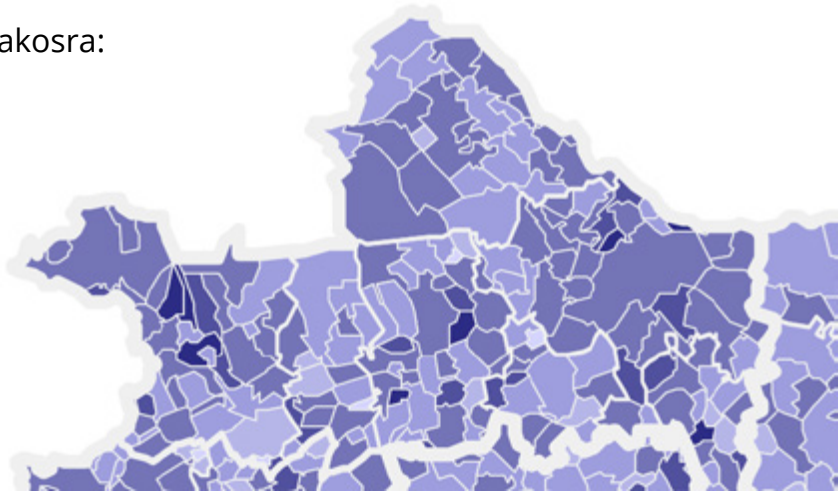
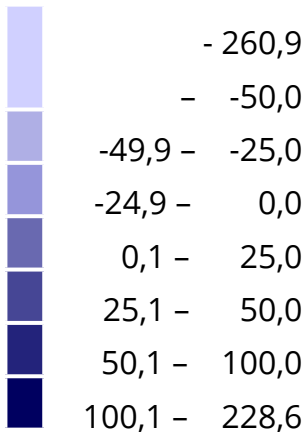
	2000	2009	2010	2011	2012	2014
Belföldi odavándorlás (fő)	16 702	17 605	17 773	22 677	24 639	25 798
Belföldi elvándorlás (fő)	15 753	15 687	15 796	20 081	21 241	23 054
Belföldi vándorlási különbözet (fő)	949	1 918	1 977	2 596	3 398	2 744
Nemzetközi vándorlási különbözet (fő)	1 156	668	1 009	723	1 424	932
Megyében tartózkodó külföldiek (fő)	2 703	6 604	7 532	6 190	6 971	7 648

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal Győr-Moson-Sopron megye Statisztikai évkönyve 2014.

A Győr-Moson-Sopron megyébe bevándorlók száma (belföldi és külföldi egyaránt) jelentősen meghaladja az elvándorlók számát, mely pozitívan hat a megye gazdaságára és demográfiai összetételére is. 2000-ben a belföldi vándorlási különbözet 949 fő volt, ez 2012-ben 3398 fő, 2014-ben pedig 2.744 főre változott. Mindezek mellett a megyében tartózkodó külföldi állampolgárok száma is jelentős növekedést mutat. A Győr-Moson-Sopron megyében tartózkodó külföldi állampolgárok számában 2000-ben 2703 fő, 2012-ben 6971 fő, 2014-ben pedig már 7.648 fő volt.

Tovább vizsgálva az adatokat, 2010 és 2011 között a belföldi vándorlás adatai mutatnak egymáshoz viszonyítva nagymértékű különbséget. A különbség okai közt feltételezhető a megyében letelepedő multi vállalatok (pl. Audi) munkaerő-szükségletének felfutása – kapcsolódó fluktuáció, minőségi kiválasztódás. Erre az időszakra tehető a külföldi munkavállalás, köztük az ausztriai munkavégzés jelentős emelkedése. Ezen munkavállalók Győr-Moson-Sopron megyében, Vas és Zala megyében való letelepedése igen jellemző. A belső migráció során Győr-Moson-Sopron megyében a legtöbben a Sopron agglomerációjában lévő településekre költöznek be. A belföldi vándorlási különbözet évi átlaga ezer lakosra mutató mértéke Hidegség, Nagylózs és Fertőhomok falvak esetében kiemelkedően magas. Ennek oka lehet Sopron illetve Ausztria közelsége. (4. ábra)

Vándorlási különbszet ezer lakosra:

4. ábra: Belföldi vándorlási különbszet évi átlaga ezer lakosra Győr-Ménfőcsanak-Sopron megyében, 2013.

Forrás: <http://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/nepmozg.html?mapid=WNVB001&layer=set&color=1&meth=sug&catnum=7> [letöltve:2016. február 11.]

Burgenland településeinek több mint fele ingázókat kibocsátó település. Az ingázás elsősorban Bécs és a többi közeli nagyváros irányába a legjellemzőbb. Az Osztrák Statisztikai Hivatal ingázókra vonatkozó adatai szerint 2013-ban 133.000 aktív burgenlandi munkavállalóból 97.000 fő volt ingázó. 48.000 fő Burgenlandon belül, 26.000 fő Bécsbe, 16.000 fő Alsó-Ausztriába, 6500 fő Stájerországba, valamint 500 fő az előbbiektől eltérő tartományokba ingázott. Az ingázók 15%-a heti ingázó, 85%-uk napi ingázó (<http://www.statistik.at>). Ausztrián belül Burgenland tartományban a legnagyobb az ingázók aránya, fordított az arány viszont a tartományi székhelyen, Eisenstadtban. Ez a település arányaiban a legnagyobb ingázókat fogadó város, az itt dolgozó munkavállalók háromnegyede nem lakik Eisenstadtban. A város 13. 000 lakosára megközelítőleg 14.000 munkavállaló jut (<http://www.burgenland.at>).

Számos burgenlandi településen hétköznap szinte kizárólag nyugdíjasok élnek, példa erre a 840 fő lakosú Heiligenbrunn. Beköltözés a településre de facto nincs, a gyermekszületések száma nagyon alacsony, a fiatal munkakeresők a jobb munkalehetőség és a magasabb életszínvonal reményében a nagyvárosokba, elsősorban Bécsbe költöznek. Miután Heiligenbrunnról fél óra a legközelebbi autópálya és az utak állapota sem megfelelő, így a napi ingázás erről a településről nem optimális. Egy másik, hasonló példa Heugraben település, amely Güssing körzetben található. A 3,44%-os elvándorlási arányért a polgármester véleménye szerint nem a település a felelős. A helyi politikusok úgy vélik, sem a kedvező árú építési telek, sem a változatos, sokszínű programok

nem segítenek az elvándorlás megfékezésében, ha a környéken nincs munkalehetőség. (<http://kurier.at/chronik/burgenland/bevoelkerungsstatistik-der-norden-waechst-weiter-waehrend-der-sueden-vergreist/52.841.881> (letöltve: 2016. augusztus 30.)).

Burgenlandban Güssing és Jennersdorf körzetben a legnagyobb az elvándorlás mértéke, ennek következtében 2014-ben tovább csökkent a lakosság száma. Güssing körzetben 0,4%-kal csökkent a népesség, így a lakosság száma 26.272 főre csökkent, Jennersdorf körzetben 0,93%-kal csökkent a népesség, így a lakosság száma 17.215 fő volt. Az Osztrák Statisztikai Hivatal adatai szerint 2014-ben Güssing körzetben csak 9 település lakossága nőtt, a többi 19 település lakossága csökkent. Ugyanilyen a helyzet Jennersdorf körzetben is, ahol nyolc település lakossága csökkent, míg négy településé nőtt. (Statistik Burgenland: http://www.burgenland.at/fileadmin/user_upload/Downloads/Land_und_Politik/Land/Statistik/Menschen_und_Gesellschaft/Bev%C3%B6lkerung/T1_Bevoelkerung_Bezirke_VZ.pdf).

A lakosság elöregedése a fenti esetek miatt csak tovább erősödik. 2075-ban a 65 év felettek aránya várhatóan Burgenlandban lesz a legmagasabb Ausztriában, a lakosság több mint egyharmada lesz 65 évnél idősebb, több mint 63000 lakos lesz nyugdíjas. Sok településre az elnéptelenedés vár.

(http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/demographische_prognosen/bevoelkerungsprognosen/index.html (letöltve: 2016. augusztus 30.)).

A helyi politikusok sürgős intézkedéseket követelnek, úgy vélik, hogy mindenekelőtt az infrastruktúra fejlesztésére és hosszútávú befektetésekre lenne szükség ahhoz, hogy e folyamatokat megállítsák. A vezető helyi politikusok szerint az elvándorlás egyik fő oka, hogy Dél-Burgenlandban nincs megfelelő úthálózat, a vasúti fejlesztések is a tartomány északi részére korlátozódnak. Miközben Észak-Burgenlandban remek a vasúti összeköttetés a nagyvárosok, elsősorban Bécs irányába, délen ún. falubuszok szállítják a lakosságot a legközelebbi pályaudvarra, amelyeket a helyi önkormányzatok kénytelenek finanszírozni (<http://kurier.at/chronik/burgenland/bevoelkerungsstatistik-der-norden-waechst-weiter-waehrend-der-sueden-vergreist/52.841.881> (letöltve: 2016. augusztus 30.)).

Egyéni és közös intézkedések a területek fejlesztésére

Burgenlandban, mint láthattuk a legnagyobb probléma az elvándorlás és az elöregedő társadalom. A burgenlandi tartományi kormány 2009 óta támogatja a falvak revitalizációját elősegítő projekteket, amelyeknek ökológiai, ökonómiai, szociokulturális és

otthonteremtési aspektusai a legkiemelkedőbbek. A cél, hogy a falvak lakóinak életminősége javuljon, a kulturális hagyományok fennmaradjanak, így próbáljanak az elvándorlás ellen hatékonyan fellépni. A burgenlandi települések jelentős részét érinti az elvándorlás, ennek következtében a települések központjai folyamatosan elnéptelenednek. Ennek a folyamatnak szeretne az „élő falu” (Lebendiges Dorf) projekt gátat szabni. A projekt célja a települések központjainak újjáélesztése és felvirágoztatása, a kis üzletek támogatása, az életminőség általános javítása. A projekt az elvándorló fiatalokat kívánja megszólítani, részükre attraktív lakástámogatást kínál, arra törekszik, hogy újra felértékelődjön a falu központja, napjainkban is divatos legyen a falu központjában lakni. (<http://burgenland.orf.at/news/stories/2679726/> (letöltve: 2016. augusztus 30.)).

A terület fejlesztésére ugyanakkor nem csak egyéni, hanem a két ország közötti, sőt uniós együttműködési program is született már. Ilyen uniós program az EuRégió West/Nyugat-Pannónia elnevezésű programja, mely során a 2014–2020-as uniós költségvetési periódusban is hatalmas támogatást kapott a térség (EuRégió).

A két ország között már a rendszerváltás után indultak közös területfejlesztési intézkedések, melynek célja a két terület közös fejlesztése volt. 1992-ben ezen ok miatt alakult meg a Határ menti Regionális Tanács. Célja volt, hogy konkrét lépéseket fogalmazzanak meg a határterü-

let fejlesztésével kapcsolatban. Ebből jött létre 1998-ban a West/Nyugat-Pannónia EuRégió program, melyhez Burgenland és a Nyugat-Dunántúli régió csatlakozott. Ezen program célja mindvégig a szakmai együttműködés elmélyítése, a határon átvelő fejlesztések összehangolása és a Nyugat-Dunántúli régió Unióhoz való integrálódása volt. További cél volt a gazdasági, és infrastrukturális különbségek csökkentése, valamint a határmenti területek élet-színvonalának növelése (EuRégió).

Összegzés

Bár Burgenland és Győr-Moson-Sopron megye hosszú évszázadokig összefüggő területet alkotott, a történelem viharai gazdaságát és társadalmát is igen távol sodorta egymástól. A Monarchia megszűnése után a két terület eltérő gazdasági, társadalmi és fejlődési utat járt be. A két területet Magyarország szovjet megszállása után a vasfüggöny választotta el egymástól. A vasfüggöny leomlásakor a két térség már eltérő gazdasági adottságokkal és demográfiai tulajdonságokkal rendelkezett. Győr-Moson-Sopron megye földrajzi elhelyezkedésének és iparának, továbbá a betelepülő külföldi tőkének köszönhetően folyamatosan fejlődött. Napjainkra Győr-Moson-Sopron megyéről elmondható, hogy gazdasági fejlettségi mutatói az országos értékek felett helyezkednek el. Az ország egyéb megyéiből jelentős a megyébe költözők száma és a foglalkoztatás

területén a munkanélküliség az országos átlag alatt alakul. A megye vonzó lehetőség lett a be- és letelepülni szándékozó vállalkozások és munkaerő részére is. Bár Ausztria fejlettsége, ipara és gazdasága még mindig jelentősen meghaladja Magyarországét, Burgenland tartománya mégis jelentős gondokkal küzd. Ennek oka, hogy Burgenlandból jelentős az elvándorlók aránya, falvaira az egyre öregedő társadalom a jellemző. Az öregedő társadalom és az elvándorlás a jövőben vélhetően egyre több negatív következménnyel fog járni Burgenlandban. Kihaszíratlanság és finanszírozási nehézségek miatt bezárnak a létfontosságú intézmények, mint például az óvoda, iskola, üzlet, bank stb. Nem kerülnek megrendezésre különböző kulturális rendezvények, bálók, falunapok, amelyek Burgenlandban különösen nagy tradícióval rendelkeznek, valamint nagy szerepük van a regionális öntudat és az összetartozás érzésének megtartásában. Csökkennek, elmaradnak a gazdasági fejlesztések, hiszen a beruházók nem szívesen fektetnek be egy olyan területen, ahol a nagymértékű elvándorlás következtében a beruházások valószínűleg veszteségesek lesznek. Ugyanakkor gazdasági fejlesztések hiányában ezek a területek tovább veszítenek a vonzerejükből, elsősorban a fiatal lakosság számára. További súlyos probléma a közlekedési fejlesztések hiánya, amely következtében a település hátrányba kerül más településekkel szemben és megakadályozza nagy vállalatok letelepedését a környéken.

Ezzel ellentétben Győr-Moson-Sopron megye az ipari és gazdasági fejlesztéseknek, jó infrastruktúrájának köszönhetően vélhetően folyamatos demográfiai növekedést fog produkálni a következő időszakokban is. A belföldi vándorlás pozitív hatásai ellensúlyozzák a természetes fogyást, és a külföldre irányuló migráció mértékét, akár az ingázókról, akár a tartósan elköltözőkről beszélünk. Vélhetően e demográfiai, társadalmi és gazdasági tényezők tovább segítik, hogy a jövőben Győr-Moson-Sopron megye tovább fejlődjön és erősödjön.

A jövőbeni szorosabb együttműködés Győr-Moson-Sopron megye számára további pozitív előnyöket, Burgenland számára pedig megoldást jelenthet. Fontos lenne a jövőben az infrastruktúra közös fejlesztése Vas és Zala megyével együtt, továbbá az ipar, a kultúra, és a turizmus közös fejlesztése is. A Fertő-tó, vagy az alpokaljai területek közös fejlesztése pozitív hatással lehetne az egész térség életére, akár csak az iparban, a beruházásokban való közös együttműködés is. A szoros együttműködés mind a két ország számára számos előnnyel járhatna.

Irodalom

Amerikai Egyesült Államok bevándorlási évkönyv, 2014

Bódi Ferenc (2008): A helyi szociális ellátórendszer: Tanulmánygyűjtemény: Migrációs folyamatok az újkori Magyarországon, 321-332. p. MTA Politikai Tudományok Intézete

Burgenlandi Tartományi Statisztikai Hivatal és Központi Statisztikai Hivatal 2015: EuRegio in Zahlen – EU-régió számokban Eisenstadt-Győr-Szombathely-Zalaegerszeg

Diczházi Bertalan (1997): Külföldi tőkebefektetések hatása a regionális gazdaságra. Tér és Társadalom, 11. évf. 1997/2: 67-79. p.

Dövényi Zoltán (2009): A belső vándormozgalom Magyarországon: folyamatok és struktúrák Statisztikai Szemle, 87. évfolyam 7-8. szám

Estók János (2004): Magyarország története 1849–1914. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv Győr-Moson-Sopron Megye 2013–2018. http://dload.oktatas.educaio.hu/megyei_fejlesztési_tervek/Gyor_Moson_Sopron_Megyei_Fejlesztési_Terv_2013.pdf [letöltve: 2016.08.11.]

Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv Győr-Moson-Sopron Megye 2013–2018. http://dload.oktatas.educaio.hu/megyei_fejlesztési_tervek/Gyor_Moson_Sopron_Megyei_Fejlesztési_Terv_2013.pdf (letöltve: 2016.08.11)

Győr-Moson-Sopron a dinamikus, innovatív és otthonos megye Győr-Moson-Sopron megye Területfejlesztési Konceptiója Egyeztetési változat 3.1. http://www.terport.hu/webfm_send/4157 ([letöltve: 2016.08.21.])

Győr-Moson-Sopron megye statisztikai évkönyve 2012, Központi Statisztikai Hivatal Győri főosztálya, Győr, 2013.

<http://burgenland.orf.at/news/stories/2679726/> (letöltve: 2016. augusztus 30.)

<http://kurier.at/chronik/burgenland/bevoelkerungsstatistik-der-norden-waechst-weiter-waehrend-der-sueden-vergreist/52.841.881> (letöltve: 2016. augusztus 30.)

<http://kurier.at/chronik/burgenland/bevoelkerungsstatistik-der-norden-waechst-weiter-waehrend-der-sueden-vergreist/52.841.881> (letöltve: 2016. augusztus 30.)

<http://www.ksh.hu/interaktiv/terkep/mo/nepmozg.html?mapid=WNVB001&layer=sette&color=1&meth=sug&catnum=7> (letöltve: 2016. február 11.)

- http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/volkszaehlungen_registerzaehlungen_abgestimmte_erwerbsstatistik/index.html
(letöltve: 2016. augusztus 30.)
- http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/demographische_prognosen/bevoelkerungsprognosen/index.html (letöltve: 2016. augusztus 30.)
- Járások gazdasága <http://www.jaras.info.hu/jarasok-gazdasaga> [letöltve: 2016.0614.]
- Katus László (2012): A modern Magyarország születése Magyarország története 1711–1914. Pécsi Történettudományért Kulturális Egyesült Kronosz Kiadó
- Kerekes Lajos (1984): Ausztria hatvan éve 1918–1978. Gondolat, Budapest, 69–72.
- Központi Statisztikai Hivatal (2012): Burgenland és Nyugat-Dunántúl – a határ két oldala 2012. augusztus
- Központi Statisztikai Hivatal: Demográfiai Évkönyvek
- Lendvai Paul (2008): Az osztrák titok. Sanoma, Budapest
- Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal (1918): A magyar szent korona országainak kivándorlása és visszavándorlása 1899–1913. Budapest, Pesti Könyvnyomda Rt.
- Németh István (2012): Az osztrák út. Grotius E-könyvtár/49
- Österreich Tatsachen und Zahlen. Hrsg. vom Bundespressdienst, Wien, 1998.
- Pándi Lajos (1995): Köztes-Európa 1763–1993 Térképgyűjtemény. Osiris-Századvég Kiadó, Budapest
- Statistik Burgenland: http://www.burgenland.at/fileadmin/user_upload/Downloads/Land_und_Politik/Land/Statistik/Menschen_und_Gesellschaft/Bev%C3%B6lkerung/T1_Bevoelkerung_Bezirke_VZ.pdf (letöltve: 2016. augusztus 30.)
- Statisztikai tájékoztató Győr-Moson-Sopron megye 2013/2. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/132/gyor132.pdf> [(letöltve: 2015. augusztus 9.)]
- Szakács Sándor (2000): Gazdaságtörténet II. Főiskolai jegyzet 2. javított kiadás, Budapest SZÁMALK Kiadó
- Szávai Ferenc (2004): Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásának következményei. Az államutódlás vitás kérdései. Pro Pannonia Kiadói Alapítvány, Pécs
- Taylor A.J.P. (1998): A Habsburg Monarchia 1809–1918. Scolar Kiadó, Budapest

Mikó Eszter
doktorandusz
Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar

Kalmár Erika
doktorandusz
Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar

Hornyák Edina
doktorandusz
Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar